

til matematik (filosofisk forklaring), psykologi (indlæringsforklaring) og evolution (historisk forklaring). De enkelte kulturers forskellige opfattelse og brug af tal eller talsystemers samspil med andre af kulturens komponenter er underspillede temaer, som ellers kunne have ført Crump ud i en mere interessant diskussion.

Bogen forekommer – som det nok er fremgået – ikke at være Værket om tallenes antropologi; det er for stort et emne til for kort en bog – men Crump kan noget andet.

Crump har opstillet et enormt katalog med eksempler fra alle vide vegne. Der kunne savnes et appendix, som kunne give oversigt over alle disse eksempler, for man kommer vidt omkring; med et sådant appendix ville bogen have stor anvendelse som encyklopædi.

Crump formår desuden at videregive sin egen inspiration – de mange eksempler på talforekomster i alle kulturelle sammenhænge er fascinerende læsning. Hans eksempler og sammenligninger er mange og tankevækkende. Et andet fornemt træk ved bogen er Crumps mange etymologiske udredninger. Disse ideelle ekskursioner ind i sproget formidler mange Aha-Erlebnisse. I de sjældne tilfælde, hvor Crump overgiver sig til kulturanalytiske overvejelser, gør han det desuden godt.

Skønt bogen her er klandret for at ville for meget, må et par oplagte mangler dog nævnes. Rummet er et emne, det forekommer oplagt at indføre i den lange række af kapitler. Crump opfatter tid og penge som modsætninger: „Combining time and money is about as easy as mixing chalk and cheese” (s. 99) – det argumenterer han godt for, men det forhindrer dog ikke, at en anden af tidens traditionelle modsætninger savnes, nemlig rummet. Bororo-landsbyernes spatiale struktur nævnes i forbifarten, og arkitektur og geomanti (idéen om, at der findes ideelle måder at arrangere de topografiske træk i ethvert landskab) fylder flere sider, men eller er der ikke gjort noget ud af den fyldige etnografiske litteratur, der angår kategorisering af rummet, og den oplagte forbindelse til tal.

Der er også en overordnet indfaldsvinkel, der synes at mangle, og som bedre end ontogenesen kunne have sporet Crump ind på egentlige kulturanalyser: tal som tegn. Tal som kategoriseringssystemer og som bærere af betydning ud over den rent formelle er det oplagt at forholde sig til som en del af sproget, som indfældet i enhver kulturs system af tegn, og

altså som en del af det netværk, der til stadighed forskyder sig og ikke kan forklares som objektiv matematik. „Its [mathematic] contents can always transcend language” (s. 26) og „The intellectual basis of games is universal and logical, rather than particularistic and linguistic” (s. 118) er to erklæringer, der vidner om Crumps insisteren på det objektive og upåvirkelige ved sit emne, et standpunkt, der i det mindste fordrer en diskussion – ikke blot en eksklamation. At literacy er forskelligt fra numeracy er Crump inde på tidligt (s. viii), og det er da også vigtigt på et partikulært niveau. På et generelt niveau må begge kategorier opfattes som tegn, som det ville være frugtbart at tænke inden for samme ramme. Karakteristiske kulturelle værdier ved tal ville muligvis kunne vise sig, hvis man forstod begge områder som tegnsystemer, der eksisterer afhængigt af hinanden.

Det er blevet antydnet, at Crump er en levende fortæller. Han benytter sig således af skjulte henvisninger til *Through the Looking-glass*, den anden fortælling om Alice i eventyrland (hvis vid jo netop ligger i igen og igen at bryde alle systemer – ved hjælp af sprogforbistringer i absurde situationer [hele fortællingen er organiseret som et skakspil]). Disse henvisninger er elegante og virker efter hensigten – som en ironisk understrøm under systematikken. Crump får tit udtrykt sine pointer i en personlig og vittig stil. Han bemærker selv, at hans bog indeholder „some 90.000 words”; hertil kan så føjes, at den også indeholder 356 fyldige noter, hvilket er lige i overkanten for de 150 siders brødtekst. Der er tal over alt. Hvilket Crump gør opmærksom på også i limericks, for som han skriver (s. 109):

There was a young man of Milan,
Whose poems, they never would scan;
When asked why it was,
He said, „It's because
I always try to get as many words into the
last line as I possibly can”.

Kirsten Marie Raahauge
Institut for Antropologi
Københavns Universitet

JOHN DAVIS: *Exchange*. Buckingham: Open University Press 1992. 100 sider, supplerende litteratur, referencer og et indeks. ISBN 0-335-15583-9 paperback pris £8,99. ISBN 0-33515584-7 hardback pris £30.00.

Denne tankevækkende og stimulerende lille bog omhandler det at udveksle. Den type udvekslinger, som John Davis interesserer sig mest for, er ikke kun begrænset til dem, antropologer normalt arbejder med. Han inddrager også dem, der finder sted i den industrialiserede del af verden. Han forsøger at trænge bag om de mere deskriptive fremstillinger om det at udveksle, for derved at kunne destillere de betydningsbærende lag, som gør det at udveksle til en universel aktivitet, der formidler sociale relationer mellem de udvekslende. Det er således det universelle omkring det at udveksle, der har Davis' interesse. Konsekvensen heraf er, at det er lige meget om udvekslingerne foregår internt i en familie, i *kula*-regi eller inden for rammerne af en markedsøkonomi. De forskellige typer af udvekslinger betragter han kun som værende specifikke kultur- og kontekstbestemte konfigurationer af det at udveksle.

Udvekslinger udgør således nogle mere eller mindre formelle kommunikationsfora, der via de udvekslede objekter formidler forskellige typer af opfattelser og forestillinger omkring klassetilhørsforhold, social mobilitet, ægteskaber, patron-klient forhold, arbejde, produktionsprocesser, moral og skiftende ritualer eller konventioner omkring gaveudveksling. Denne mangfoldighed bag udvekslingerne gælder, ifølge Davis, for alle typer af udvekslinger. Formen af udvekslingerne kan variere, men kompleksiteten i dem har og vil altid udgøre et karakteristisk træk.

Han gør således op med den skelnen Marcel Mauss lagde grunden til i sin bog *The Gift*, hvor denne på basis af materiale fra bl.a. Franz Boas, definerede en *potlatch* som en „prestation totale“, altså en udveksling, der involverer den totale samfundsmæssighed hvert individ er en del af. Dette stilles over for en markedsdefineret udveksling, der er mere upersonlig, der er mindre på spil, og forgreningerne af udvekslingerne er ikke karakteriseret af den samme totalitet som i en *potlatch*. Davis kan altså ikke acceptere denne skelnen og finder, at det snarere er et spørgsmål om graden af enkapsulation af forskellige elementer i udvekslingerne end et „enten eller“. Det er dette „mere eller mindre“, der er det universelle karakteristika for udvekslinger.

På basis af det universelle i det at udveksle opstiller han en tese om, at enhver kultur er i besiddelse af et unikt repertoire af udvekslings-

systemer. Det gælder for såvel Trobrianderne i Melanesien som for englændere i Europa. De behøver ikke at være lige tilgængelige for alle inden for den enkelte kultur, det afhænger af hvorledes den sociale adgang til diverse udvekslinger er udformet (status, hierarkier, klasser, osv.).

Da de forskellige udvekslingsrepertoarer således ikke umiddelbart kan sammenlignes grundet deres kulturelle specificitet, er der heller ikke basis for at hævde en kulturs repertoire som værende mere sandfærdig eller gudsgivend end andres. De forskellige repertoarer er unikke og dermed sublime. Konsekvensen af denne relativistiske måde at betragte de forskellige udvekslingsrepertoarer på er, at de er motiveret og defineret af de samme kræfter, uanset deres kulturelle og individuelle udformninger. Davis definerer disse kræfter til ikke at være naturgivne på nogen måde, men derimod som værende baseret på „the social force of morals, laws, governments and the human agents of divine authority“ (s. 47).

Dette unikke og universelle aspekt ved udveksling har yderligere den konsekvens, at man ikke umiddelbart kan gå ud blandt fremmede kulturer og hævde, at der er nogle underliggende aspekter eller intentioner bag udvekslingerne, som de indfødte ikke selv er klar over eller bevidste om, da de kun er aktører i disse aktiviteter. I stedet for mener Davis, at man bør acceptere udvekslingerne for det, de giver sig ud for at være, og så registrerer dem som dele af det repertoire, deltagerne kan manipulere med for derigennem at opnå det, de opfatter som værende essentielt i netop deres kultur.

Davis afrunder sine betragtninger omkring det at udveksle med at påpege, at det, der gør det muligt at manipulere med elementerne i et udvekslingsrepertoire, er, at folk lader deres engagement i udvekslinger med mening, hvorved udvekslingerne i sig selv bliver symbolladet. Dette gør det svært at analysere dem, da symbolstrukturene i de forskellige udvekslinger er baseret på kulturspecifikke værdinormer. Dette kompliceres yderligere ved, at den eller de meninger, der er nedlagt i de forskellige symboler, ikke umiddelbart kan oversættes til ord eller sætninger. Det skyldes, at symboler mere fremmaner end de betegner, hvorved de betyder forskellige ting for forskellige mennesker, eller forskellige ting for en person ved forskellige lejligheder. Dette gør det næsten umuligt at udvikle en metode til at vurdere de

forskellige meningsniveauer i relation til en given udveksling. Det gælder både i forbindelse med udvekslinger blandt englændere, *hagen*-folk i Papua New Guinea og blandt *kwakiutl* i Vestcanada.

Et af de væsentligste kritikpunkter mod John Davis' ellers udmærkede bog er, at han er meget generel i sine udtalelser, og det i en sådan grad, at hans udsagn til tider mister taget i empirien og dermed troværdigheden hos læseren. Dette problem kunne have været løst ved at han gik mere i dybden med de enkelte eksempler og mere eksplicit viste, hvorledes de spiller sammen med det øvrige udvekslings-repertoarer de er en del af. Som det er nu, virker det overfladisk med sporadiske henvisninger over en eller to sider om så komplekse udvekslinger som *pottatch* og *kula* samt de trobriandriske *buritila'ulo* og *urigubu*-udvekslinger. Udover det overfladiske giver disse henvisninger også et indtryk af kulturel „butterfly picking“, hvorved enhver generel teori kan underbygges empirisk, hvilket igen bevirker, at hans teori omkring de forskellige repertoarer kommer til at stå uformidlet.

Bortset fra disse indvendinger finder jeg John Davis' lille bog inspirerende og provokerende, hvorved den udgør et forfriskende pust i en ellers noget støvet debat omkring det, vi alle går rundt og gør med hinanden, nemlig udveksler på godt og ondt.

Michael Jacobsen
Ph.d. i antropologi
København

Thomas J. Fararo: *The Meaning of General Theoretical Sociology: Tradition and Formalization*. ASA Rose Monograph Series. Cambridge: Cambridge University Press 1992. 388 sider, pris £14.95, ISBN 0-521-43795-4 paperback.

Store dele af sociologien har i de sidste 10-15 år forladt de skarpe fronter mellem forskellige sociologiske teoripositioner til fordel for integrations- og synteseforsøg.

Hvor den europæiske scene har været domineret af forsøg på at løse dualismen mellem handling og struktur (f.eks. Giddens, Archer, Bourdieu og Habermas), har den amerikanske sociologi i højere grad sat fokus på mikro-makro-problemet (Alexander, Coleman, Fararo og Ritzer). Disse forsøg udvikles oftest med

baggrund i metateoretiske overvejelser. Hvor metateoretisering i Europa oftest er set som en naturlig og nødvendig del af udviklingen af sociologisk teori, så er det et forholdsvis nyt fænomen i USA. I hvert fald er publikationer om metateoretiske overvejelser i sociologien vokset eksplosivt i de senere år.

Det er i denne bølge, at Fararos bog har sin plads i teorihistorien. Bogen er på en gang et forsøg på at tilvejebringe en metateori, der skaber et konsistent grundlag for sociologisk forskning og udviklingen af en sociologisk teori, hvor både mikro-makro- og aktør-struktur-dualismen overskrides.

Fararos udgangspunkt er, at der findes en forskningstradition, der kan betegnes som „generel teoretisk sociologi“. Den består af en mængde subtraditioner, der på tværs af forskellighed og uenighed alle søger at bidrage til en kerneproblematik: sociale strukturers fremkomst, stabilitet og forandring. Endvidere eksisterer der en kontinuitet mellem alle tidligere og nutidende subtraditioner, og det teoretiske fremskridt sker (og er sket) ved en såkaldt „unification dynamic“. Det teoretiske arbejde er en rekursiv proces med en indre dynamik, som transformerer teoristrukturer og udvikler nye.

Fararos metateoretiske overvejelser har til formål at frembringe en syntese mellem forskellige filosofiske traditioner, således at der kan opstilles en model for teoriens struktur. Her hentes inspiration fra den logiske positivisme, Wittgenstein og pragmatismen til udviklingen af en „aksiomatisk deduktiv“ model. I et forsøg på at bestemme, hvad en teoretisk forklaring må indebære, udvikles en lignende syntese mellem positivisme og realisme.

Fararos bidrag til sociologisk teori går gennem en syntese mellem handlingsteori og strukturalisme. Tre typer af handlingsteorier: analytisk handlingsteori (Parsons), interpretativ teori (Garfinkel, Blumer, Schutz og Giddens) og adaptiv rationel teori (Homans, Emerson og Coleman) inkorporeres med to typer strukturalisme: social network-teori og makro-strukturalisme (Blau) i en fælles teoretisk struktur.

Fararos force er hans indgående kendskab til den amerikanske teoritradition, som er omdrejningspunktet i hans syntese- og integrationsforsøg. Det forekommer mig dog besynderligt, at han stort set uden argumentation borttænker hele den europæiske teori i sin